

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: Филозофски

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Др Горан Латинковић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Национална историја, предсједник,
2. Др Мира Радојевић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду, ужа научна област Историја Југославије, члан,
3. Др Драгиша Д. Васић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Национална историја, члан.

Састав Комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање, назив универзитета и факултета у којем је члан комисије стално запослен.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Маријана Тодоровић-Билић рођена је 26. октобра 1981. године у Бањој Луци. Основну и средњу школу завршила је у родном граду. Дипломирала је историју на Филозофском факултету у Бањој Луци 2007. На истом Факултету завршила је и постдипломске студије (смјер: Историја Југославије) 2015. године, одбранивши магистарски рад *Информисање и пропаганда у Босанској Крајини (1929–1953)*, под менторством доц. др Горана Латинковића. Радила је као водитељ програма на Радију „Балкан” (1998–2004), Радију „Биг” (2004–2006) и Радију „Уно” (2007–2011). На Радију „Уно” била је организатор програма и аутор неколико емисија. Истовремено, била је дописник из Бање Луке за радио „Слободна Европа”. Учествовала је у бројним семинарима из области медија и новинарства, који су одржани у Босни и Херцеговини и иностранству. Од 2012. запослена је у Архиву Републике Српске у Бањој Луци, као виши стручни сарадник – архивиста. Објавила је два научна рада из историје и два стручна рада из архивистике. Један је од коприређивача књиге *Стогодишњица судских процеса у Босни и Херцеговини и Велеиздајничког процеса у Бањалуци (1915–1916)*, која је објављена у Бањој Луци 2015. Рукопис магистарског рада припрема за штампу у форми монографије. На Филозофском факултету у Бањој Луци пријавила је тему за докторску дисертацију *Бањалука за вријеме Другог*

свјетског рата (1941–1945). (Кандидаткиња је у пријави и образложењу теме име града наводила као једну ријеч: Бањалука. Комисија прихвата и подржава такво коришћење, у складу са језичким и правописним правилима, али је у овом извјештају, у складу и са називом Универзитета, користила двије ријече: Бања Лука).

Библиографија:

а) научни радови из историје:

1. *Аустроугарска колонизација у Босни и Херцеговини*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, бр. 3, Бањалука 2011, стр. 119–137.
2. *Пропаганда у штампи „Хрватске Крајине” у вријеме боравка Виктора Гужића у Бањалуци, од априла до августа 1941. године*, Историја 20. века, бр. 3, Београд 2012, стр. 63–70.

б) стручни радови из архивистике:

3. *Категоризација ималаца и стваралаца архивске грађе у Архиву Републике Српске*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, бр. 5, Бањалука 2013, стр. 69–73.
4. *Системи класификације докумената*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, бр. 6, Бањалука 2014, стр. 23–29.

- а) Навести неопходне биографске податке: школовање, успјех у току школовања, кретање у служби, резултати научно-истраживачког или стручног рада, јавна признања, друштвене активности и познавање страних језика;
- б) У прилогу биографије доставити списак објављених научних радова.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

а) Предложена тема докторске тезе мр Маријане Тодоровић-Билић обухвата проблем који није довољно истражен у српској историографији, јер су ранији радови, укључујући и до сада једину свеобухватну студију о Бањој Луци за вријеме Другог свјетског рата, објављену прије безмало пола вијека, били ограниченог карактера. Та ограничења углавном су се односила на доступност историјских извора и идеолошку стегу. Значај предложене теме и истраживања кроз које тема треба да буде обрађена, преваходно лежи у могућности потпуније и објективније обраде једног важног питања из националне историје.

б) Иако релативно бројни, историографски радови о Бањој Луци за вријеме Другог свјетског рата, који су настајали у периоду социјалистичке Југославије, углавном носе идеолошки печат, понекад уз свјесно прећуткивање одређених процеса и појава. Најпотпунији научни рад о Бањој Луци за вријеме рата 1941–1945. објављен је у виду монографије далеке 1968. године. Проток времена омогућио је друкчији приступ овој недовољно истраженој теми, о којој свеобухватна студија, која би укључила и до сада занемарене аспекте, тек треба да буде написана. Преглед досадашњих релевантних истраживања обухватио би следеће радове:

- Бокан Ј. Бранко, *Геноцид над Србима Босанске Крајине*, Београд 1996.
- Војиновић Перко, *Врбаска бановина у политичком систему Краљевине Југославије*, Бањалука 1997.
- Дурковић Јакшић Љубомир, *Платон Јовановић, епископ бањалучки (1874–1941)*, Ецворт 1978, Крагујевац 1986.
- Ђурић Мишина Вељко, *Српска православна црква у Независној Држави Хрватској 1941–1945*, Ветерник 2002.
- Ећимовић Љубица и Ђуран Горан, *Буиет града Бањалуке за 1943. годину*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, бр. 6, Бањалука 2014, стр. 447–462.
- Кржишник Букић Вера, *Територијално-партијско реорганизовање у Бањалуци*, Историјски зборник, бр. 2, Бањалука 1981, стр. 203–240.
- Кузмановић Рајко, *Конституисање и рад Окружног народноослободилачког одбора за Бањалуку*, Историјски зборник, бр. 6, Бањалука 1985, стр. 121–130.
- Латиновић Горан, *Једно свједочанство о покољу Срба у Бијелом Потоку код Бањалуке на Васкрс 1942. године*, Зборник друштвено-хуманистичких наука, бр. 7–8, Бањалука 2005, стр. 397–402.
- Лукач Душан, *Бањалука и околица у рату и револуцији*, Бањалука 1968.
- Лукач Душан, *Устанак у Босанској крајини*, Београд 1967.
- Мачкић Зоран, *Ваздушна бомбардовања Бањалуке у Другом свјетском рату 1941–1945*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, бр. 3, Бањалука 2011, стр. 255–309.
- Мачкић Зоран, *Руска колонија у Бањалуци 1941–1945*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, бр. 4, Бањалука 2012, стр. 229–253.
- Мачкић Зоран, *У Бањалуци 27. марта 1941*, Гласник Удружења архивских радника Републике Српске, бр. 3, Бањалука 2011, стр. 243–253.
- Николић Коста, *Историја Равногорског покрета 1941–1945*, I–III, Београд 1999. или I–II, Београд 2014².
- Петрановић Бранко, *Битка за Бањалуку и општи војно-политички контекст ситуације на Балкану у септембру 1944*, Историјски зборник, бр. 6, Бањалука 1985, стр. 99–109.

в) Кандидаткиња је добро примјетила да би полазна и општа радна хипотеза гласила да је Други свјетски рат (1941–1945) био најтежи период у новијој историји Бање Луке, који је оставио трајне посљедице на свијест становника града и дугорочно одредио правце његовог развоја. Она је веома добро конципирала следећи оквирни садржај:

- Предговор
- Увод: кратак осврт на историју Бањалуке до 1941.
- Бањалука у мартовским дешавањима и Априлском рату 1941.
- Успостављање усташког режима у Бањалуци и злочини над бањалучким Србима, Јеврејима и Ромима 1941–1945.
- Бањалука у политичком и привредном систему НДХ 1941–1945.
- Бањалука у устанку Срба у Босанској Крајини 1941.
- Бањалука у ослободилачком и грађанском рату 1941–1945.
- Ослобођење Бањалуке 1945. и успостављање комунистичке власти
- Закључак
- Извори и литература

Савладавањем обимне архивске грађе, у сврху научног одговора на питања формулисана предложеним поглављима, мр Маријана Тодоровић-Билић треба да пружи детаљан одговор на суштинско питање у каквим је околностима текао живот становништва Бање Луке за вријеме рата од 1941. до 1945. године и какве је ратне, политичке, привредне и културне потресе и преображаје град проживљавао. Бања Лука је постала једно од кључних подручја спровођења геноцидне политике Независне Државе Хрватске, али и ослободилачког и грађанског рата. Уз то, град је био укључен у политички и привредни систем НДХ, а о њему су ковали планове руководиоци два антифашистичка покрета, партизанског и четничког, док је трпио повремена ваздушна бомбардовања западних сила. Циљ истраживања јесте реконструисање прошлост Бање Луке од марта 1941. до маја 1945, пратећи процесе и појаве из мјесеца у мјесец и из године у годину, како би био дат одговор на питање у којој мјери је Други свјетски рат утицао на живот становника града и какве је посљедице оставио на развој града и односе међу његовим становницима у потоњој историји. Сва наведена питања, кандидаткиња ће посматрати у ширем контексту Другог свјетског рата на југословенском подручју.

г) Методологија историјских истраживања захтијева од истраживача: прикупљање извора и њихов одабир сходно значају за тему, затим њихово подвргавање критичкој обради (спољној и унутрашњој), њихово груписање према међусобној узрочно-посљедичној повезаности, како би на крају била написана поглавља, као организоване цјелине, и изведени нови и оригинални закључци. Извори за предложену тему, тј. материјал за рад, налази се у Архиву Републике Српске у Бањој Луци, Архиву Босне и Херцеговине у Сарајеву, Војном архиву у Београду и Хрватском државном архиву у Загребу. Кандидаткиња, такође, треба да анализира постојећу литературу, иако њено истраживање превасходно треба да се темељи на необјављеним изворима. Литература ће бити коришћена ради општег контекста Другог свјетског рата на подручју окупираних и разбијених Југославије.

д) Мр Маријана Тодоровић-Билић отвара једну сложу истраживачку тему, о којој досадашња историографска истраживања нису дала довољно објективан одговор, како о теми као цјелини, тако и о низу аспеката који је прате. Трагање за таквим одговором, уз строго научни приступ, требало би да буде главни научни допринос предложеног истраживања.

- а) Значај истраживања;
- б) Преглед истраживања;
- в) Радна хипотеза са циљем истраживања;
- г) Материјал и метод рада;
- д) Научни допринос истраживања.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

а) Стекавши увид у образложење приједлога тема за израду докторске тезе *Бањалука за вријеме Другог свјетског рата (1941–1945)*, као и досадашњи научни и стручни рад мр Маријане Тодоровић-Билић, Комисија је закључила да је она спремна да

приступи изради докторске дисертације.

б) Тема коју је пријавила треба да испуни празнину која постоји у историографској обради овог периода, односно да допуни постојећа сазнања, тим прије што свеобухватног истраживања о Бањој Луци за вријеме Другог свјетског рата није било неколико деценија и што је у међувремену постала доступна и архивска грађа коју историчари раније нису користили, а не постоје ни идеолошке стеге било које врсте. Због тога је тема научно сасвим оправдана.

в) Кандидаткиња је предложила класичну историјску методологију: прикупљање свих расположивих извора, објављених и необјављених, њихову критичку обраду и груписање по тематским цјелинама, као и анализу постојеће научне литературе.

г) Комисија сматра да кандидаткиња посједује одговарајуће научне и стручне квалификације и да је предложена методологија сасвим адекватна.

д) Након увида у достављену документацију, након анализе релевантних података о аутору и анализе приложеног образложења теме, Комисија је закључила да је мр Маријана Тодоровић-Билић испунила све правне, научне и стручне услове да приступи изради докторске дисертације из историје. Предложена тема је историографски важна, научно релевантна и добро методолошки конципирана. Комисија сматра да су подобни и тема и кандидат за израду докторске дисертације. Због свега наведеног, Комисија има част да предложи Наставно-научном вијећу Филозофског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да прихвати тему **Бањалука за вријеме Другог свјетског рата (1941–1945)** и одобри њену израду кандидаткињи мр Маријани Тодоровић-Билић.

- а) Кратка оцјена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради дисертације;
- б) Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати;
- в) Мишљење о предложеној методи истраживања;
- г) Уколико комисија сматра да кандидат не посједује одговарајуће научне и стручне квалификације, да неке претпоставке кандидата у вези пријављене дисертације нису тачне или је предложен метод рада неадекватан, исти треба детаљно образложити.
- д) Приједлог са образложеном оцјеном о подобности теме и кандидата (Обавезно написати оцјену да ли су тема и кандидат подобни или не)

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Доц. др Горан Латиновић

2. Проф. др Мира Радојевић

3. Доц. др Драгиша Д. Васић

4. _____

5. _____

6. _____